

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Aliqua notantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. III. Vtrum Transcendentia, &c. 115

dependens, sed ens existens in creatura est ens non dependens: ergo est à se: ergo est Deus; sed hoc est hereticum: ergo ens existens in creatura est dependens: ergo est effectus Dei, sed in illa ratione non adæquat Deum: ergo in illa ratione est dissimile Deo: ergo nomen commune utrique est analogum.

7 Tercio & est etiā ratio Divi Thomæ: in Deo ratio entis essentialiter includit omnem perfectionem realem: sed in creatura non includit illam: ergo Deus est inæqualis creaturis in ratione entis. Probatur maior, ratio entis quæ est in Deo est à se & independens: sed omne illud quod est à se & independens includit omnem perfectionem realem: ergo ratio entis in Deo includit essentialiter omnem perfectionem realem: ergo Deus in ratione entis est inæqualis creaturæ, sed hanc inæqualitatem habet Deus respectu creaturæ ratione dependentiæ in creatura & independentiæ in Deo: ergo ratio dependentiæ causat inæqualitatem in creatura respectu Dei: ergo causat analogiam.

Confirmatur, ens creatum comparatum cum Deo non est simpliciter ens: ergo est inæquale Deo. Probatur antecedens, inter Deum & ens creatum datur distantia infinita, sed illud extremum quod distat ab alio infinite comparatione illius à quo distat, non est simpliciter tale, ergo creatura comparatione Dei non est simpliciter ens.

8 Quarto enti respectu Dei & creaturæ convenit definitio analogi, sed hæc convenit rationi dependentiæ: ergo dependentia causat analogiam. Probatur maior, analogia sunt, quorum nomen &c. sed Deus & creaturæ habent commune nomen ens & rationem entis partim eandem & partim diversam: ergo &c. Probatur minor quantum ad secundam partem, ratio entis descendit prius ad Deum quam ad creaturam, quia ad creaturam descendit per dependentiam à Deo: ergo est diversa ratio entis in Deo & in creatura. Probatur consequentia, & diversitas consistit in inæqualitate: sed ex eo quod ratio entis prius descendat ad Deum, quam ad creaturam est inæqualis: ergo ratio entis est inæqualis in Deo & in creatura.

9 Confirmatur, ea quæ dicunt attributionem unius ad aliud vel multorum ad unum penes formam aliquam significatam per unum nomen & intrinsecam in omnibus, habent nomen commune, & deinde rationem significatam per illud partim eandem & partim diversam, sed hoc habent ratione dependentiæ: ergo &c. probatur maior, quæ dicunt attributionem modo dicto habent illam rationem cum essentiali ordine ad inæqualem participationem, ratione dependentiæ: sed ratio quæ ita participatur est partim eadem, & partim diversa: ergo &c.

10 Quinto si ratio entis non esset analogia ad Deum & ad creaturas, ad substantiam & accidens esset univoca: sed implicat quod sit univoca ad Deum & creaturas: ergo est analogia. Probatur minor, si ratio entis esset univoca ad Deum, & ad creaturas, ad substantiam & accidens respectu omnium prædicamentorum, posset dari ratio aliqua generica, sed hoc est absurdum, quia prædicamenta non essent primo diversa, nec essent plura prædicamenta, sed unum: ergo ratio entis non est univoca (& loquor de ente completo vel non transcendenti) probatur maior, omnis ratio univoca & non transcendens, quæ prædicatur in quid de pluribus essentialiter distinctis, est ratio generica respectu Dei & creaturarum, substantiæ & accidentis. Maior est evidens, quia illi rationi convenit definitio generis scilicet quod prædicatur in eo quod quid incomplete, quia ut explicuimus in *Logica, disputat. 4. quæst. 1.* illud prædicatur in eo quod quid incomplete quod essentialiter prædicatur de pluribus essentialiter distinctis, sed si ratio entis esset univoca ita prædicaretur: ergo illi conveniret definitio generis.

Et si dicas quod illæ rationes inferiores respectu entis sunt differentiæ materiales, quæ non sufficiunt ad constituendam rationem superiorem genericam, & contra est, illæ rationes sunt differentiæ formales: ergo nulla est solutio. Probatur antecedens, differentiæ formales sunt illæ, quæ per se ipsas immediate & non ratione subiecti vel quasi subiecti contrahunt rationem aliquam superiorem, sed differentiæ substantiæ & accidentis per se ipsas immediate & non ratione subiecti vel quasi subiecti contrahunt rationem superiorem entis: ergo sunt differentiæ formales. Maior est evidens ex ipsis terminis, nam ideo differentiæ rationalis & irrationalis sunt differentiæ formales respectu animalis, quia per se ipsas immediate contrahunt rationem superiorem animalis, & ideo albedo & nigredo sunt differentiæ materiales respectu animalis, quia contrahunt illud, non per se ipsas immediate, sed ratione subiectorum scilicet hominis & equi, in quibus datur albedo & nigredo: ergo differentiæ materiales sunt illæ, quæ non contrahunt rationem superiorem per se ipsas immediate: sed rationes subiectorum vel quasi subiectorum & differentiæ formales quæ à contrario sensu per se ipsas immediate contrahunt rationem superiorem, sed perfectas & inalienabiles per se ipsas immediate contrahunt rationem superiorem entis completi: ergo sunt differentiæ formales: ergo ens completum ad substantiam & accidens esset genus: patet consequentia, genus est ratio superior univoca non transcendens contracta per differentiæ formales, quæ prædicatur in quid incomplete: sed ita se habet ens completum respectu substantiæ & accidentis: ergo est genus: sed hoc implicat: ergo dicendum est quod ens non est univocum, sed analogum. Tunc sic, talis analogia in ente non potest causari ratione transcendentia, ut probavimus *quæstione superiori*: ergo causatur ratione dependentiæ, quia non est alia radix propria analogiæ.

Ultimo, si dependentia non causaret analogiam nulla daretur propria analogia: sed hoc est absurdum contra omnes metaphysicos, qui dividunt analogiam in impropriam & propriam, ergo dependentia causat analogiam.

SECTIO II.

Aliqua notantur.

Advertendum est hoc nomen, Analogia, 13 (quod græcum est teste Marco Tullio & Macrobio) significare idem quod latine nomen, proportio, seu ut author est Gellius in *noctibus atticis* quod hoc nomen similitudo aut comparatio, unde *analogon* idem est atque proportionabile scilicet comparabile, & quia hoc nomen analogia æquivocum est, prius est dividendum quam definiendum, iuxta regulam quam tradidit Aristoteles in

P 2 *Dialecticæ*

dialectica, quare primo dividitur à Doctoribus analogia in analogiam attributionis & proportionalitatis.

- 14 Analogia attributionis bifariam definitur, primo sic: analoga attributionis sunt, quorum nomen est commune, ratio vero substantiæ est eadem secundum terminum, diversa vero secundum habitudines ad illum: colligitur hæc definitio ex Arist. 4. *metaphysic. tex. 2. & lib. 1. Ethicorum, cap. 6.* quam amplectitur & tradit Divus Thomas *super eosdem libros, & quæst. 7. de potentia, & 4. contra Gemes.*

Explicatur definitio, analoga omnia habent idem nomen, quia eadem denominatione significantur, in quo conveniunt cum univocis & æquivocis; illa vero particula, ratio vero substantiæ &c. usque ad illam secundum terminum, significat & denotat omnia analogata, unam eandemque formam inventam in primo analogato respicere, ratione cuius omnia analogata talia nominantur, ut videre est in sano, etenim quæcumque sana denominantur ab una sanitate quam respiciunt, & propter quam fortiuntur illam appellationem: quia vero illam sanitatem diversis modis respiciunt sana, additur in definitione analogorum, illa respicere sanitatem per diversas habitudines, nam animal sanitatem respicit ut subiectum, pulsus indicat eam ut signum, medicamentum producit ipsam ut causa: quia vero nomen connotativum primo & per se denotat subiectum formæ quam significat, ideo primum analogatum sanitatis est animal, in quo reperitur proportio quatuor humorum, quæ salus nuncupatur: cætera vero secundaria vocantur sana, quia sine ordine & habitudine ad animal non possunt talia appellari.

- 15 Secundo communiter definitur analogia in hunc modum: analoga sunt quæ nomine communi significantur propter attributionem quam habent ad unum quiddam: hæc analogia vulgo dividitur in analogiam eorum, quæ habent per se formam intrinsecam, participando unam rationem communem intrinsecam in omnibus analogatis cum dependentia tamen unius ab alio, exemplum huius est analogia quæ reperitur in ente respectu accidentis & substantiæ, sed huius nunquam meminit Aristoteles, quia eiusmodi analogia nullibi agnoscitur ab ipso ut videre est *lib. 4. metaphysicæ, cap. 12. & lib. 7. tex. 14. & 15. & lib. 5. tex. 11. & lib. 12. tex. 15. & 22. & 25. & lib. 5. post tex. 23. & 24. & lib. 1. tex. 6.* ac tandem *quartophsicorum*, ubi agens de analogis nullam mentionem facit de hoc genere analogiæ; semper enim ubi de analogia tractat, explicat illam exemplo sani & hominis picti respectu veri, &c. unde hoc membrum non peripateticum, sed vulgare est.

- 16 Alia analogia est cuius analogata ita se habent, ut unum eorum contineat veram, propriam, & intrinsecam rationem, reliqua autem vel solum extrinsecam ut sana, vel solum adumbratam & metaphoricam, ut homo pictus & risus prati: iterum dividitur hæc analogia attributionis, in analogiam veram & propriam, & in analogiam per metaphoram: analogia vera datur quando ratio significata per nomen sine aliqua metaphora convenit analogatis, sive extrinsece, sive per similitudinem, pulsus enim sanus vocatur non per tropum & figuram, sed vere & proprie, extrinsece tamen & homo pictus non dicitur talis per metaphoram, sed solum per similitudinem & representationem pictam. Analogia impropria & per meta-

phoram est quando uni convenit ratio significata per nomen proprie, alteri vero improprie, ut videre est in analogo, risus ad risum, hominis & prati, in homine enim est proprie, in prato vero per translationem dum herbarum virore & florum amentitate vultus hilaritatem æmulat. Hanc analogiam extrinsecam vocavit Tholetus analogiam à similitudine, quia analogata minus principalia per similitudinem in aliqua ratione cum analogato magis principali talia dicuntur, sed hæc similitudo potest esse vel à forma vel ab actione, à forma sumitur analogia inter hominem vivum & pictum, quia homo pictus nihil aliud est quam adumbratio formæ exterioris hominis veri; ab actione autem sumitur quando propter aliquam operationem in qua assimilantur, nomine alterius analogati omnia appellantur, ut ab actionibus liberalibus Alexandros Magnus vocamus quoscumque homines, & à crudelibus Neronnes, & à fortibus Cides.

Analogia proportionalitatis, ut bene advertit P. Suarez sumitur proportionem plurium rerum in ordine ad aliquos terminos, & consistit in hoc quod principale analogatum denominatur tale à sua forma absolute considerata, aliud vero licet à sua forma similem denominationem recipiat, non tamen absolute concepta, sed quia in ordine ad illam servat quandam proportionem cum habitudine primi analogati ad suam formam, ut vltima pars hominis, qua graditur ipse & ambulat, vocatur pes absolute & ab illa parte dicitur homo absolute habens pedes; mons etiam dicitur habere pedem, ut quando dicimus ille est montis pes à parte propria montis non absolute, sed propter servat quandam proportionem, illa pars montis cum pede hominis quæ sic exercetur, quia sicut se habet pes animalis ad animal, ita pes montis ad montem, & quia hæc proportio est inter duas habitudines, ideo solet proportio proportionum seu proportionalitas nuncupari. Hæc nomina proportio & proportionalitas, licet apud Dialecticos confundantur, apud Arithmeticos autem à quibus sumperunt Dialectici, distinguuntur: nam proportio est habitudo unius ad aliud, qualis est inter quatuor, & octo ubi est proportio dupla; proportionalitas vero secundum usum tam mathematicorum quam perspectivorum est comparatio sive similitudo duarum proportionum inter se v. g. inter quatuor & octo reperitur proportio dupla, & eadem reperitur inter sex & duodecim: deinde inter has duas proportionem duplas reperitur alia proportio seu similitudo in eo consistens quod sicut habens quatuor ad octo componendum, sic se habent sex ad duodecim, & hæc proportio duarum proportionum vocatur proportionalitas, & ideo nomen illud quod significat illa inter quæ est, vocatur analogum proportionalitatis: hæc analogia sic definitur ab Aristotele *5. met. tex. 12.* ea sunt unum secundum analogiam, quæcumque se habent ut aliud ad aliud, hoc est ut ibi exponit D. Thomas *lect. 8.* quæcumque in hoc conveniunt, quod hoc se habet ad illud, sicut aliud ad aliud, ut iam ex proportionibus declaratum manet. Hæc etiam analogia dividitur in propriam & impropriam, analogia impropria est ut quando magister vocatur vitis, quia discipulorum ingenia doctrina imbuunt, sicut vitis vino racemos, aliquando est propria analogia quando fit in materia univoca, & ideo solet vocari analogia univoca; quæ licet quoad